

Окремі держави також відзначають особливі цілі державного регулювання, пов'язані з охороною здоров'я населення. Так, в зв'язку з положеннями про видачу примусових ліцензій на імпорт і експорт патентованих лікарських препаратів Китай відзначає конкретні цілі регулювання, а саме: використання системи, передбаченої Протоколом про внесення змін до Угоди TRIPS для імпорту ліків і експорт фармацевтичної продукції в інші країни-члени WTO при оголошенні в них загальнонаціонального надзвичайного стану або виникненні надзвичайної ситуації. Також вказується, що мета державного регулювання полягає в підвищенні доступності фармацевтичної продукції для вирішення проблем в сфері охорони здоров'я, характерних для багатьох країн, що розвиваються, особливо пов'язаних з лікуванням ВІЛ / СНІДу, туберкульозу, малярії та інших епідемічних захворювань.

Ключові слова: примусові ліцензії, інтелектуальна власність, патентовласник, монополні права, баланс інтересів, припинення зловживання правами.

Ключевые слова: принудительные лицензии, интеллектуальная собственность, патентообладатель, монополные права, баланс интересов, пресечение злоупотребления правами.

Key words: compulsory licenses, intellectual property, patent holder, monopoly rights, balance of interests, cessation of abuse of rights.

ЦІКАЛО ВОЛОДИМИР ІГОРОВИЧ

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
доцент кафедри цивільного права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ І ПРАВ ЧЛЕНІВ КООПЕРАТИВУ

Засада здійснення і захисту корпоративних прав – **“співвідношення (пропорційність або співмірність) із розміром частки у статутному капіталі”** дозволяє поставити під сумнів позицію Верховного Суду про віднесення до *корпоративних спорів* справ за участю юридичних осіб, що не є господарськими товариствами, зокрема, кооперативів (виробничих, обслуговуючих, споживчих).

Так, Велика Палата Верховного Суду та Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного господарського суду дійшли до висновків про те, що члени обслуговуючого, у тому числі житлово-будівельного, кооперативу надлені корпоративними правами лише на тій підставі, що вони мають право на участь в управлінні цими кооперативами та інші правомочності передбачені законом і статутними документами.

У постанові Великої Палати Верховного Суду від 24 квітня 2019 року у справі № 509/577/18, серед іншого, зазначено: *“... корпоративні права характеризуються тим, що особа, яка є учасником (засновником, акціонером, членом) юридичної особи має право на участь в управлінні*

господарською організацією та інші правомочності передбачені законом і статутними документами. Згідно з положеннями ст. 12 Закону України “Про кооперацію” основними правами члена кооперативу є, зокрема, участь в господарській діяльності кооперативу, а також в управлінні кооперативом, право голосу на його загальних зборах, право обирати і бути обраним в органи управління; користування послугами кооперативу; право вносити пропозиції щодо поліпшення роботи кооперативу, усунення недоліків у роботі його органів управління та посадових осіб; право звертатися до органів управління та органів контролю за діяльністю кооперативу, посадових осіб кооперативу із запитами, пов’язаними з членством у кооперативі, діяльністю кооперативу та його посадових осіб, одержувати письмові відповіді на свої запити. Відповідно, члени обслуговуючого кооперативу незалежно від напряму його діяльності є носіями корпоративних прав, а відносини між його членами та кооперативом, які пов’язані зі створенням, діяльністю, управлінням або припиненням діяльності такої юридичної особи, є корпоративними” [1]. Аналогічні аргументи містить постановою Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 12 лютого 2020 року в справі № 916/1253/19 [2].

Аналізуючи доводи та мотиви Верховного Суду, слід звернути увагу на те, що обсяг прав щодо участі в управлінні, передбачених у ст. 12 Закону України “Про кооперацію” від 10 липня 2003 року, є характерним для будь-якої юридичної особи, де діють органи управління. Право брати участь в управлінні юридичною особою мають, зокрема, учасники та члени юридичних осіб приватного та публічного права (ст.ст. 81 та 82 Цивільного кодексу України), учасники та члени юридичних осіб, які діють у формі товариств, установ та в інших формах (ст. 83 Цивільного кодексу України), учасники та члени підприємницьких і непідприємницьких товариств (ст.ст. 84, 85 Цивільного кодексу України). Разом з тим, наявність прав щодо участі в управлінні юридичною особою, сама собою, не свідчить про корпоративний характер цих прав.

Права щодо участі в управлінні юридичною особою набувають ознак корпоративних, лише якщо вони мають у своїй основі засаду “співвідношення (пропорційність або співмірність) із розміром частки у статутному капіталі”, тобто їх здійснення і захист визначає розмір (вартість, відсоткове визначення) частки.

На відміну від учасників господарських товариств, здійснення та захист прав членів кооперативів (виробничого, обслуговуючого, споживчого) визначає засада “**членства**”, а не “**співвідношення із розміром частки у статутному капіталі**”. Суть засади “**членства**” полягає, в першу чергу, у залежності здійснення та захисту прав членів кооперативів **від їх особистої участі в господарській діяльності кооперативу**. Розмір їх частки (паю) у статутному (пайовому) капіталі не має визначального впливу на здійснення і захист прав членів кооперативу (виробничого, обслуговуючого чи споживчого).

Згідно із ч. 1 ст. 2 Закону України “Про кооперацію” кооператив – юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, які добровільно об’єдналися на основі членства для ведення спільної госпо-

дарської та іншої діяльності з метою задоволення своїх економічних, соціальних та інших потреб. Ідентичні ознаки кооперативу містить ч. 1 ст. 6 Закону України “Про кооперацію”. При чому, відповідно до ч. 2 ст. 6 цього закону, кооперативи за критерієм завдань та характеру діяльності поділяються на такі типи: виробничі, обслуговуючі та споживчі. У свою чергу, виробничим є кооператив, який утворюється на засадах обов’язкової трудової участі його членів (абз. 4 ч. 1 ст. 2 Закону України “Про кооперацію”).

Здійснення та захист ні немайнових, ні майнових прав членів кооперативу не обумовлені розміром частки (паю) члена кооперативу у його статутному (пайовому) капіталі.

Відповідно до ч. 1 ст. 4 Закону України “Про кооперацію” одним із основних принципів кооперації є **рівне право голосу під час прийняття рішень (один член кооперативу – один голос)**. Це означає, що кількість голосів члена кооперативу, під час прийняття рішень загальним зборами щодо його діяльності, не залежить від розміру його частки (паю) у статутному (пайовому) капіталі кооперативу. Правило: “один член кооперативу – один голос” є проявом засади “**членства**” у здійсненні прав членів кооперативу. Навпаки, у господарських товариствах кожен учасник має кількість голосів, пропорційну до розміру його частки у статутному капіталі товариства (ч. 3 ст. 29 Закону України “Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю”, ч. 1 ст. 42 Закону України “Про акціонерні товариства”). Іншими словами, здійснення права учасника господарського товариства на участь у прийнятті рішень загальним зборами обумовлено розміром його частки (кількістю акцій) у статутному капіталі товариства, тобто базоване на засаді “співвідношення із розміром частки у статутному капіталі”.

У тих випадках, коли право на голосування (право голосу) під час прийняття рішень органом управління юридичної особи не залежить від розміру частки у статутному капіталі, його не можна визнати корпоративним.

Засада “**членства**” є характерною для здійснення не лише немайнових прав члена кооперативу, наприклад, права на голосування під час проведення загальних зборів, але й – належних йому майнових прав, зокрема, прав на кооперативні виплати та виплати на паї.

Так, відповідно до ч.1 ст. 26 Закону України “Про кооперацію” кооперативні виплати – частина доходу, що розподіляється за результатами фінансового року між членами кооперативу пропорційно їх *участі в господарській діяльності кооперативу*. Виплати на паї – виплати частини доходу кооперативу на паї члена та асоційованого члена кооперативу. При чому, розмір виплат на паї встановлюється рішенням загальних зборів членів кооперативу, і не може перевищувати 20 відсотків доходу, визначеного до розподілу (ч.ч. 2 і 3 ст. 26 закону).

З аналізу цих правових положень видно, що ні розмір кооперативних виплат, ні розмір виплат на паї безпосередньо не залежать від розміру частки (паю) члена кооперативу в його статутному (пайовому) капіталі. При визначенні розміру кооперативних виплат та виплат на

паї враховують інші критерії, а саме: участь у господарській діяльності кооперативу та розсуд загальних зборів, у яких кожен член кооперативу має один голос.

Таким чином, характер (зміст) прав, які належать членам кооперативу (виробничого, обслуговуючого, споживчого), істотно відрізняється від прав, які мають учасники господарського товариства. Здійснення та захист прав членів кооперативу засновані на засаді “членства”, тобто особистої, у тому числі трудової, участі в господарській діяльності кооперативу. Натомість, учасники господарського товариства здійснюють належні їм права на засаді “співвідношення (пропорційності або співмірності) із розміром частки у статутному капіталі”, і не зобов’язані брати особисту участь в його господарській діяльності.

Корпоративні права належать лише учасникам господарських товариств, які підлягають здійсненню та захисту з урахуванням засади “співвідношення (пропорційності та співмірності) із розміром частки у статутному капіталі” товариства. Права членів кооперативів, здійснення і захист яких не залежить від розміру частки (паю) у статутному (пайовому) капіталі, не є корпоративними.

Список використаної літератури:

1. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 24 квітня 2019 року у справі № 509/577/18 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/81691869>
2. Постанова Верховного Суду від 12 лютого 2020 року в справі № 916/1253/19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87656447>

Ключові слова: корпоративні права, права членів кооперативу.

Ключевые слова: корпоративные права, права членов кооператива.

Key words: corporate rights, rights of members of the cooperative.

ГАЛУПОВА ЛАРИСА ІГОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри права інтелектуальної власності
та корпоративного права*

СПОСОБИ ВРЕГУЛЮВАННЯ ОНЛАЙН-КОНФЛІКТІВ ЩОДО ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Сьогодні питання Інтернет – відносин стає актуальним як ніколи. Життя майже кожної людини перенеслось з реального світу у віртуальний. Так, користуючись всіма благами, що надає нам Всесвітня мережа Інтернет ми вступаємо у Інтернет – відносини. Зараз саме час переконатись в необхідності врегулювання даних відносин.